

Civil szervezetek vezető tisztségviselőinek felelőssége

Ki a vezető tisztségviselő?

Alapítvány esetében vezető tisztségviselő az alapítvány kezelője (kurátor), illetve kezelő szervének (kuratórium) elnöke és tagja, és ha az alapítványnak van felügyelő szerve, felügyelő szervének (felügyelő bizottság) elnöke és tagja.

Amennyiben az alapítvány kuratóriuma (kezelő szerve) elkülönült jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet vagy állami szerv - a kezelő szerv (szervezet) egyszemélyi felelős vezetője (ügyvezetője) vagy ilyen jogkörben eljáró testületének tagja.

Az **egyesület** vezető tisztségviselője az elnökség (vezetőség) tagjai, amennyiben van felügyelő szerve, annak elnöke és tagja, valamint jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egység elnöke, ügyvezetője is.

Felelősség

Felelősség szempontjából különbséget kell tennünk aszerint, hogy a tisztségviselők e minőségükben saját szervezetüknek felelnek-e, vagy harmadik személynek és aszerint is, hogy a vezető tisztségviselők ellenérték fejében (pl. tiszteletdíj, munkabér) vagy ingyenesen (társadalmi munkában) vállalják a vezetői tisztség ellátásának feladatát.

Saját szervezet felé való felelősség, ellenérték fejében:

A jogi személy irányításával kapcsolatos olyan döntések meghozatalára, amelyek egyesület esetében nem tartoznak a közgyűlés hatáskörébe, egy vagy több vezető tisztségviselő, vagy a vezető tisztségviselőkből álló testület jogosult. Tehát egyesület esetében nem csak az elnök, hanem az egész elnökség, alapítvány esetében pedig nemcsak a kuratórium elnökére, hanem az egész kuratórium felelős.

Az egyesületnek, alapítványnak okozott károkért a polgári jog általános szabályai szerint felel a vezető tisztségviselő, tehát szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint. (Ptk. 3:24. §)

Ez a szabály csak a jogi személy és a vezető tisztségviselő közötti belső viszonyra vonatkozik.

Felelősség alóli mentesülés három konjunktív feltétel teljesülése estén lehetséges:

1. A vezető tisztségviselő ellenőrzési körén (amit a jogszabály a vezető tisztségviselő feladatkörébe rendel) kívüli körülmény okozza a kárt;
2. Objektíve előre nem látható a kár bekövetkezése (figyelemmel a vezető tisztségviselői feladatok ellátásával szembeni jogszabályi elvárásra); és
3. A vezető tisztségviselőtől (figyelemmel általában és az adott szervezet létesítő okirata szerinti vezető tisztségviselői feladatokra) nem volt elvárható, hogy a kárt okozó körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa.

Egyesület esetében van egy sajátos szabály:

A beszámoló elfogadásával egyidejűleg az egyesület legfőbb szerve határozattal megállapíthatja az ügyvezetési tevékenység megfelelőségét, és így adhat felmentvényt a vezető tisztségviselőnek. Ez esetben a civil szervezet a vezető tisztségviselővel szemben csak akkor érvényesíthet felelősségi alapon igényt, ha azt tudja bizonyítani, hogy a felmentvény alapjául szolgáló tények, vagy adatok valótlanok vagy hiányosak voltak. (Ptk. 3:117. §.)

Az egyesület jogutód nélküli megszűnése után a vezető tisztségviselőkkel szemben e minőségükben az egyesületnek okozott károk miatti kártérítési igényt - a jogerős bírósági törléstől számított egy éven belül - az egyesület törlésének időpontjában tagsági jogviszonyban álló tag vagy az érvényesítheti, akinek a részére a megszűnéskor fennmaradó egyesületi vagyont át kellett adni, vagy ha lett volna vagyona, át kellett volna adni.

Az egyesület tagjával szemben is felelhet a vezető tisztségviselő, ha az egyesület jogutód nélküli megszűnik, és esetén kártérítési igénnyel lép fel az, aki az egyesületnek a törlés időpontjában tagja volt. A kártérítési igényt a jogerős bírósági törléstől számított egy éven belül lehet érvényesíteni. (Ptk 3:86. §)

Saját szervezet felé való felelősség ingyenesen vállalt feladat ellátás esetén:

Ebben az esetben a károsult civil szervezetnek kell bizonyítania, hogy a vezető tisztségviselő a kárt szándékosan okozta, vagy elmulasztotta a tájékoztatást tevékenysége olyan lényeges jellemzőjéről, amelyet a károsult/ szervezet nem ismert.

Harmadik személlyel szembeni felelősség, ellenérték fejében:

Ha a vezető tisztségviselő a jogi személy ügyében eljárva harmadik személynek okoz kárt, ezt úgy kell tekinteni a kívülálló vonatkozásában, mintha a kárt a jogi személy (egyesület, alapítvány, tehát maga a szervezet) okozta volna.

Harmadik személlyel szemben a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai lesznek irányadók.

Ha a vezető tisztségviselő e jogviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, a károsulttal szemben a vezető tisztségviselő az általa képviselt egyesülettel, alapítvánnyal egyetemlegesen felel. Ez azt jelenti, hogy egyidejűleg akár a civil szervezettel, akár a vezető tisztségviselővel szemben érvényesíthető a kárigény. (Ptk 6:541. §).

Amennyiben a civil szervezet harmadik személy felé megtéríti a kárt, úgy utóbb igényelheti a vezető tisztségviselőtől a harmadik személynek megtérített kár részére történő megtérítését, amennyiben ennek a belső jogviszonyban megvannak a feltételei.

Mentesülés:

Aki a szerződés megszegésével másik félnek kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa. (Ptk 6:142 §).

A vezető tisztségviselőnek harmadik személlyel szembeni felelőssége jogellenes károkozás esetén csak abban az esetben következik be, ha a károkozó nem tudja kimenteni magát. A kimentés akkor következik be, ha a károkozó azt bizonyítja, hogy a magatartása nem volt felróható. (Ptk. 6:519.)

Amennyiben a károkozó magatartása nem vezethető vissza egyenes szándékra (szándékosságra), sem eshetőleges szándékra, és a károkozó nem volt tudatosan gondatlan, és nem volt hanyag sem, akkor nem állapítható meg a felróhatóság. Ebben az esetben tehát a károkozó szabadul a felelősség alól.

Ha az egyesület jogutód nélkül megszűnik, a hitelezők kielégítetlen követelésük erejéig kártérítési igényt érvényesíthetnek az egyesület vezető tisztségviselőivel szemben a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint, ha a vezető tisztségviselő az egyesület fizetéseképtelenségével fenyegető helyzet beállta után a hitelezői érdekeket nem vette figyelembe. Ez a rendelkezés végelszámolással történő megszűnés esetén nem alkalmazható.

Harmadik személynek okozott kár ingyenesen vállalt vezető tisztség esetén

Ha vezető tisztségviselő kárt okoz harmadik személynek a civil szervezet és a vezető tisztségviselő egyetemlegesen felel a károsult harmadik személlyel szemben.

A felelősség alól akkor mentesül a vezető tisztségviselő, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható.

Amennyiben a civil szervezet harmadik személy felé megtéríti a kárt, ez esetben is igényelheti a vezető tisztségviselőtől a harmadik személynek megtérített kár részére történő megtérítését. A vezető tisztségviselő akkor felel, ha a civil szervezet bizonyítja, hogy a vezető tisztségviselő a kárt szándékos szerződésszegéssel okozta, vagy elmulasztotta a tájékoztatást a szolgáltatás olyan lényeges tulajdonságáról, amelyet a szervezet nem ismert.

Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható. (Ptk 6:147§)

A kártérítés mértéke

Kártérítés címén meg kell téríteni a szolgáltatás tárgyában keletkezett kárt, valamint a jogosult vagyonában keletkezett egyéb károkat és az elmaradt vagyoni előnyt olyan mértékben kell megtéríteni, amilyen mértékben a jogosult bizonyítja, hogy a kár, mint a szerződésszegés lehetséges következménye a szerződés megkötésének időpontjában előre látható volt.

Szándékos szerződésszegés esetén a jogosult teljes kárát meg kell téríteni.

Nem szándékos károkozás – csak olyan mértékű kártérítés, amilyen mértékben a kár előrelátható volt (károsult bizonyítási kötelezettsége) (Ptk 6:143§)

Az egyesülettel szembeni felelősség esetében, akkor, amikor a vezetői tevékenységgel az egyesületnek okozott kárt vizsgáljuk, a szerződéskötés időpontjának a vezetői tisztség elvállalásának időpontja tekintendő. Fontos, hogy minden egyes esetben megvizsgáljuk a kimentési feltételeket is.

Eltérően alakulhat a vezető tisztségviselő felelőssége, amennyiben felelősségére a munkajog szabályai irányadóak a munkaszerződés vonatkozó kikötése esetén.